STADSUTVECKLINGSZONER

TEMA 5

KULTURKROCKAR –

när den täta staden växer

VINNOVA

Malmö stad

Innehållsförteckning

1. Bakgrund.......3

2. Malmös arbetsmetod.......5

3. Deltagare.......5

4. Programformulering och beskrivning av tema.......6

5. Rättsliga förutsättningar.......11

6. Reflektioner från arbetsmöten.......13

7. Medborgrnas acceptans.......15

8. Orgnisatoriskt i Malmö Stad.......17

9. Vad har vi för manöverutrymme? Bör vi ändra spelreglerna?.......21

10. Avslutande reflektioner.......22

Bilaga 1 – Problemavgränsningar och lösningsförslag - Vilken process äger problemet och behöver hantera det?.......23

Bilaga 2 – Andra exempel på potentiella fritidsverksamheter med buller i den förtätade blandstaden.......26

Författare:
Red. Marléne Engström, projektledare Stadsutvecklingszoner, Malmö stad
Henrik Carlsson, miljöinspektör,miljöförvaltningen Malmö stad
Anna Westberg, jurist,stadsbyggnadskontoret, Malmö stad

1. Bakgrund

"..när vi pratar allmän platsmark…för VEMS allmänna intresse handlar det om..?"

Detta projekt är ett resultat av en uppvaktning från Vinnova att ta del av deras satsning på Policy labs. Projektet sträcker sig från hösten 2017 och med avslutning december 2019. Projektet kommer dock med stor sannolikhet avslutas först under våren 2020 med en förlängning.
Tillsammans med berörda myndigheter ska projektet identifiera målkonflikter och andra utmaningar inom befintlig lagstiftning och tillhörande policys, som påverkar möjligheterna till hållbar stadsutveckling med inriktning en tät och blandad stad. Det rör sig främst om infrastruktur, kommunal service och nya bostäder och vilken påverkan en sådan stadsplanering kan ge på hälsoskyddet samt på andra kommersiella eller privata intressen, och därmed även på allmänna intressen som arbetsplatser och social och ekonomisk hållbarhet. Inom projektet analyseras tillämpning av och utrymmen inom befintlig lagstiftning utifrån ett långsiktigt och holistiskt perspektiv. Förslag till tillämpning och till lagändringar ges där sådant behov identifieras. Deltagande parter är Malmö stad, Älvstranden utveckling AB, Göteborgs stad, Boverket, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Länsstyrelsen i Skåne.
Fokus i projektet ligger främst på vilka processer och målkonflikter som komplexa sammanhang leder till, där hantering av lagrum, samverkan och bristande kommunikation om uppdrag kan leda till onödiga fördröjningar eller fördyrande processer i en genomförandefas, eller till ett resultat som inte är eftertraktat eller avsett. Malmö och Älvstranden är huvudaktörer inom projektet och arbetar utifrån varje stads definierade problemområden, utmaningar och möjligheter.
Huvudsyftet i Stadsutvecklingszoner är att utmana och belysa de regelverk som omfattar en hållbar stadsutveckling, utifrån ett antal olika praktiska exempel. Projektansökan har också berört frågor som rör samverkan och processer som har betydelse för frågorna, från idéfas till genomförandeskedet.

- Vi tror på att transparenta och lösningsorienterade arbetssätt i stadsutvecklingsprocessen minskar antalet målkonflikter och ger ett effektivare arbete från vision till genomförande av en långsiktigt hållbar stad.
- Genom projektet Stadsutvecklingszoner tror vi att det gemensamma arbetet och en gemensam lärandeprocess parterna emellan kommer ge viktiga erfarenheter att kunna implementeras i syfte att ytterligare förbättra kommunikation, samverkan och beslutsfattande i komplexa stadsutvecklingsfrågor.

- Detta gör vi genom att sätta identifierade frågeställningar i en fysisk kontext i pågående processer hos respektive part och därmed involvera aktörer och synliggöra utmaningar på olika nivåer.
- Projektet är upplagt så att gemensamma lärandeseminarier mellan parterna sker med jämna mellanrum, för att fånga och diskutera exempelfall, lagtillämpning och utmaningar samt projektarbetets utveckling och för att föra gemensam dialog gentemot Boverket. Deltagande parter representerar myndigheterna kopplade till stadsutvecklingsfrågorna. Erfarenheterna från dessa seminarier sammanställs därefter och analyseras mot gällande lagstiftning och rättspraxis.

2. Malmös arbetsmetod

I Malmö har vi valt att arbeta utifrån teman; baserade på de vanligaste ”svåra” frågorna när Malmö skall bygga den täta staden. Varje tema diskuteras inom två arbetsmöten, där fokus i varje möte läggs på att beskriva och definiera målkonflikter i både juridisk hänsyn och från hållbarhetssynpunkt, samt planeringsaspekter och ett genomförandeperspektiv. Härefter följer ett mer lösningsfokuserat angreppssätt, där både befintlig lagstiftning används, men också för att tydliggöra till exempel nya behov av juridiska manöverutrymmen och samsyn i tolkning och tillämpning på flera nivåer både inom kommun och stat.

Ämnet Kulturkrockar i den täta staden har engagerat också ett bredare samtal om begreppet ”blandad stad” och vad som händer när alla vill ha allt, men absolut inte där man själv bor. Behöver vi nya planeringsparadigm?

3. Deltagare

Marléne Engström	Stadsbyggnadskontoret
Josephine Nellerup	Stadsbyggnadskontoret
Henrik Carlsson	Miljöförvaltningen
Elna Ahlner	Miljöförvaltningen
Erik Molander	Miljöförvaltningen
Emanuel Toft	Miljöförvaltningen
Christian Röder	Fastighets och gatukontoret
Barbro Yngvesson	Fastighets och gatukontoret
Anton Broberg	Stadsbyggnadskontoret
Maria Bengtsson Lindskog	Stadsbyggnadskontoret
Kristina Lembre	Miljöförvaltningen
Marianne Dock	Stadsbyggnadskontoret
Louise Svensson	Stadskontoret/Omvärld&näringsliv
Magnus Carstam	Stadskontoret/Omvärld&näringsliv
Anna Westberg	Stadsbyggnadskontoret
Jonna Sandin Larkander	Stadsbyggnadskontoret
Kristina Lembre	Miljöförvaltningen

4. Problemformulering och beskrivning till tema

I den förtätade staden ska fler människor få möjlighet att utnyttja sin fritid på bästa sätt om staden ska förbli attraktiv att bo i. Blandstadsbegreppet vill i sig stimulera många funktioner i ett kvarter där folkliv i olika former blir en naturlig del som får den mer levande och myllrande. Att det händer mycket i Malmö är sannolikt också en viktig faktor för stadens attraktivitet och utveckling. Men med ökad aktivitet under dygnet kommer också mer buller, inte bara från trafik och industriverksamheter, utan även från just de fritidsaktiviteter som andra medborgare finner så spännande. Det så kallade Nimbybegreppet(Not In My BackYard) blir åter igen tillämpbart när medborgare i staden vill ha aktiviteter och samhällsfunktioner i staden, så länge de inte är alldeles intill bostaden. Var går egentligen gränsen när de enskildas intressen ställs mot varandra? När en myllrande uteservering ställs mot den enskildes rätt till en tyst boendemiljö? Eller när den där fotbollsmatchen som glatt spelas av barnen i idrottsföreningen samtidigt stör den enskildes rätt till en dämpad miljö en varm semesterdag under sommaren? Vad gäller egentligen i lagstiftning, praxis och inom politiska prioriteringar i Malmö?

Stämmer verkligen påståendet: ”Bor man i staden får man väl tåla lite buller?”

Stämmer verkligen påståendet:
"Bor man i staden får man tåla lite buller?"

Figur 1, Skylt hämtad från nattklubben Debaser i Stockholm som riskerat hot om stängning pga. för höga bullernivåer

Målkonflikter och nuläge

Ljud från restauranger och cafeer

I Malmö är en tydlig trend att butikslokaler som tappar kunder till de stora köpcentren eller till näthandeln mer och mer ersätts av café- och restaurangverksamhet i city och i den blandade kvartersstaden. Uteserveringar är önskvärt av många men kan kvällstid och helger skapa ljud som kan uppfattas som buller av boende i området. Tysta gröna innergårdar kan av näringsidkarna ses som en perfekt plats för en härlig uteservering, men tillämpas samtidigt ofta som tysta sidor för genomgående lägenheter som behöver skyddas av trafikbuller. De ändrade öppettiderna kan också göra att grannlägenheter påverkas av buller.

Ljud från nöjesliv sena kvällar och nätter

Det finns många exempel på hur verksamheter med musik och annat högt ljud utomhus är svåra att integrera i en tät blandad stad. Särskilda områden i staden där nöjesverksamheter lokaliserat sig är en viktig del av stadens attraktivitet, exempelvis Lilla torg och Möllevångstorget. Samtidigt blir miljölagstiftningen tillämpbar om ny bostadsbebyggelse planeras i närheten till sådana bullriga miljöer, exempel på det har skett i Malmö vid:

- **Lilla Torg.** Boende i en ny bostad i anslutning till torget lämnade in klagomål på för höga ljudnivåer från barer/nattklubbar. Ett tillsynsärende har initierats av miljöförvaltningen där verksamheterna förelagts att genomföra bullerutredning. En bullerutredning är i sig förhållandevis kostsam och kan slå hårt mot enskilda restaurangverksamheter och andra näringsidkare.

- **Debaser vid Folkets park.** En ny bostadsbebyggelse vid Folkets park beaktade inte i tillräcklig utsträckning nattklubben Debaser vilket resulterade i klagomål, tillsynskrav och att nattklubben fick stänga ner. Även i Stockholm har verksamheten Debaser varit utsatt för miljötillsyn vilket resulterade i stängning, detta uppmärksammades i en artikel på forumet arkitekt.se -> https://www.arkitekt.se/kulturbuller-ger-en-trygg-och-levande-stad/
- **Vid konferenslokalen High Court**, som tidigare innehöll Hovrät-

High court, restaurang Ivar.
Bild: restaurantivar.se

ten, finns idag en restaurangverksamhet som under sommaren har haft utomhusbar och fest ett antal dagar i veckan. Nybyggda bostäder på andra sidan kanalen i det nya Citadellsområdet har fasad på byggnaden mot kanalen och har besvärats av ljudet nattetid. Detta har medfört klagomål till miljöförvaltningen som tvingats begränsa verksamheten.

För verksamheter inom krogbranschen är det tuff konkurrens, och det är ofta så att de inte kan täcka de kostnader som krav på utredningar, byggtekniska åtgärder eller begränsade öppettider medför. Även om de bär det juridiska ansvaret för sina bullerföroreningar är det tveksamt om det är politiskt önskvärt att den här typen av verksamhet ska konkurreras/motas bort när mer och mer verksamhetszoner övergår till förtätad blandstad.

Idrottsverksamhet och verksamheter för barn och unga

Barnens plats i den förtätade staden är en viktig diskussion och något som aktualiserats tidigare i projektet stadsutvecklingszoner. I Malmö har frågan om förskolors känslighet för buller och dess påverkan med buller aktualiserats i flertalet ärenden. När bostadsbebyggelse behöver skyddas mot hög trafiktäthet i blandstaden blir vikten och förväntning-

Bild: Privat

arna på tysta sidor på bebyggelsen större, exempelvis på innergårdar. Då kan all form av verksamhet eller fritidsaktivitet som orsakar ljud bli en problematisk bullerkälla för den boende, även barnskrik från lekplatser, förskolor och hoppborgar eller för den delen ljud från skateboardramper, utomhusbad, basketplaner och fotbollsplaner. Mest störande är ljudet kvällstid och helger när boenden ofta är hemma och förväntningarna är större på tyst miljö och vila.

- I juni 2019 utkom Nacka Tingsrätt med en dom(M 7776-18) som fastslog att det var nödvändigt med bullerdämpande åtgärder eller begränsningar av verksamhetstider för den fotbollsförening som organiserade matcher på Brovallen utanför Stockholm. Anledningen var att verksamheten hade ökat kvällstid, helger och sommartid och att ljud från visselpipor och barnskrik uppfattades som störande buller av ett antal boenden i villor i närområdet. Det får inte underskattas vilka kostnader som bullerutredningar och bullerdämpande åtgärder kan medföra för en förening med känslig ekonomi. Ett problem med bullervallar och andra sätt att inkapsla eller skapa barriärer för den här typen av ljudkällor är att det kan skapa otrygga platser för barnen där föräldrar och allmänheten inte har insyn.

- Några som också behöver vila är förskolebarn som ätit lunch. I ett problematiskt tillsynsärende vid Heleneholm uppmärksammades det efter klagomål att en ny förskola lokaliserats mycket olämpligt intill musikhögskolans replokaler. Musikhögskolans orkesters träningstid sammanträffade med eftermiddagsvilan vilket ledde till att förskoleverksamheten inte fungerande som den skulle. Då först på plats inte gäller enligt miljöbalken tvingades musikhögskolan såväl som fastighetsägaren till försiktighetsåtgärder och begränsningar.

Gym

Att gymverksamheter integreras i bebyggelsen i den förtätade blandstaden blir mer och mer vanligt. Öppettiderna på gymmen kan i många fall vara dygnet runt vilket gör att användning av styrkemaskiner och frivikter kan orsaka stomljud i byggnaden nattetid när boende i lägenheter intill behöver sin sömn. Under kvällstid kan olika former av aerobics- och styrkepass med hög musik medföra buller inom en byggnad eller utåt om fönster och liknande är öppna. Problemet är i många fall miljöförvaltningen inte uppmärksammas på problemet förrän klagomål inkommer vilket gör att gymlokalernas planering inom lokalen eller val av lokaler inte görs rätt från början. En senare anpassning av byggnaden kan vara svår i en del fall vilket medför att verksamhetens öppettider istället behöver begränsas.

Det är i detta fall också svårt att göra rätt i bebyggelsefasen, då stadsbyggnadskontoret i detaljplan och bygglov inte uppmärksammas på att gymverksamheter vill flytta in, utan lokalerna förbereds för centrumverksamhet. Det är först när fastighetsägaren som sedan gör valet att hyra ut till gymverksamheten, kanske utan tillräcklig insikt om vilken bullerproblematik som kan uppstå.

5. Rättslig förutsättningar

IPlan- och bygglagen

Den typ av bullerstörning som uppkommer vid caféer och restauranger är främst luftburen, men även stomljudsburet buller förekommer vilket gör att BBR 7:21 träder ikraft.

Vid ombyggnation av lokal till restauranger/café kan fönster och ventilation till närliggande bostäder behöva kontrolleras byggnadstekniskt så att de klarar ljudklass C.

Vid ombyggnation av lokal till restauranger/café kan t.ex. uppstå problem om fönster och ventilation till närliggande bostäder inte klarar ljudklass C.

Stadsbebyggelse omfattas som regel av detaljplan. I detaljplanen anges vilken typ av användning som är tillåten inom ett visst område. Användningen av en byggnad får inte medföra betydande olägenhet för omgivningen, t.ex. i form av buller (se 2:9 PBL). Detta ska beaktas både vid planläggning och vid bygglovsprövning. Är användningen tillåten enligt detaljplanen, är möjligheterna att neka bygglov för verksamhet som är tillåten enligt användningsbestämmelsen begränsade.

Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om skydd mot buller, men dessa krav gäller den byggnad som ska byggas eller ändras, inte omgivande befintlig bebyggelse. Vilka krav som kan ställas för fullgott skydd mot buller inomhus framgår av BBR, Boverkets Byggregler.

Boverket har inte gett ut några allmänna råd om buller. Däremot har Boverket tagit fram en vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder (2015:21). Vägledningen kan även tillämpas vid planläggning och bygglovsprövning av skolor, förskolor och vårdlokaler. Vägledningen är dock inte framtagen för buller från lek- och idrottsutövning eller för musik och sorl från restauranger och evenemang såsom konserter, idrottstävlingar med mera.

Miljöbalken

Miljöförvaltningen är tillsynsmyndighet på det buller från verksamheter som orsakar olägenheter i boendemiljö (9 kap 3 § miljöbalken). Beroen-

de på vilken källa ljudet kommer ifrån och dess egenskaper så klassas bullret olika och värderas mot olika nationella vägledningar. För värdering av om bullernivåer i boendemiljö anses tolerabla enligt miljörättspraxis så värderas beräknade eller uppmätta ljudnivåer mot riktvärden i nationella vägledningar. Källan till ljudet samt ljudets egenskaper avgör vilken vägledning som ska tillämpas. För buller från verksamheter inom nöjes- och fritidsverksamheter är det vanligast att folkhälsomyndighetens riktvärden för inomhusmiljöer tillämpas (FHMFS 2014:13). Dessa gäller för ekvivalent buller, maximala ljudnivåer, lågfrekventbuller, tonala ljud och ljud från musikanläggningar.

Ekvivalent buller från ventilationsaggregat, kompressorer, och liknande yttre installationer(maskiner) ska dock klassas som industribuller enligt Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller(rapport 6538). Då gäller utomhusvärden vid fasad och möjlighet till tysta sidor etc.

Om en olägenhet misstänks förekomma är det miljöförvaltningens skyldighet att ställa krav på verksamheten att en bullerutredning genomförs. Om det bekräftas att folkhälsomyndighetens riktvärden överskrides ska miljöförvaltningen genom förelägganden eller förbud (26 kap 9 § miljöbalken) säkerställa att olägenheten begränsas eller upphör. Det kan handla om krav på olika bullerdämpande åtgärder (2 kap 3 § miljöbalken), men även begränsning av exempelvis verksamhetens öppettider. En rimlighetsavägning (2 kap 7§ miljöbalken) ska alltid göras vid beslut om föreläggande eller förbud för att avgöra om hälsonyttan är proportionerlig mot den begränsning eller kostnad det kan innebära för verksamheten.

Nystartade musikklubbar, restauranger, caféer och liknande kräver inget särskilt tillstånd enligt miljöbalken och har heller ingen anmälningsplikt till miljöförvaltningen. Detta innebär att verksamheten och den eventuella olägenhet den orsakar först blir känd för miljöförvaltningen om någon lämnar in ett klagomål eller om miljöförvaltningen gör uppsökande tillsyn.
I miljölagstiftningen tas ingen hänsyn till om en verksamhet alltid har funnits på en plats och bullrat innan en ny bostad i området byggdes. Det är förorenaren (den som bullrar) som är ansvarig för att avhjälpa en olägenhet. Viss hänsyn måste dock tas av tillsynsmyndigheten om fläktbuller och liknande som klassas som industribuller har beräknats i ny detaljplan för ny bebyggelse (26 kap 9a § miljöbalken).

Klagomål till miljöförvaltningen är i sig inte ett krav för att det ska bedömas föreligga för höga ljudnivåer och en olägenhet. Det finns exempel i Malmö där boenden hotats av fastighetsägare eller verksamheter om de klagat till miljöförvaltningen. Forskning och erfarenheter i tillsyn visar att många människor inte klagar trots att de blir störda av buller från olika källor, och hälsopåverkan från buller kan även ske om du inte är fullt medveten om det. Med anledning därav ska alltid de nationella riktvärdena vara utgångspunkten för tillsynskrav och prövning och inte huruvida människor subjektivt upplever störning.

6. Reflektioner från arbetsmöten

Bostadsfasader och inomhusmiljö

Det är viktigt att inte ha för mycket förväntningar på ljudmiljöer utomhus i den förtätade storstaden!

En viktig aspekt att beakta om buller från musik-, idrotts- och nöjesverksamhet är att det i de flesta fall ska värderas mot folkhälsomyndighetens riktvärden för inomhusbuller. Detta innebär att det till skillnad från trafikbuller och industribuller inte finns krav på att utomhusnivåer vid fasad eller uteplats ska klaras. Om det i teorin finns tekniskt tillräckliga fasaddämpande åtgärder på ny bebyggelse borde ljudnivåerna kunna dämpas till den utsträckning att ljudnivåerna inomhus klaras, och att det därmed rättsligt inte finns någon problematik.

Vid de workshopar som hölls mellan förvaltningarna inkom synpunkter på att det ändå kan finnas olika förväntningar från medborgare och myndigheter att ljudnivåerna utomhus ska vara dämpade. Är det exempelvis en olägenhet om en musikklubb påverkar en balkong med höga ljudnivåer? För att bygga den förtätade storstaden har Malmö Stad inga politiska mål i översiktsplanen om att utemiljön ska vara tystare än rättslig praxis, utan nationella riktvärden gäller och för olika former av musikljud ska det ska vara tyst inomhus där folk ska kunna sova. Om denna förväntning trots allt skiljer mellan olika förvaltningar eller till medborgaren är det lätt en källa till missförstånd och konflikt i stadsutvecklingen.

Men vad finns det för hinder för att få till byggtekniska lösningar som funkar?

En andra viktig fråga blir då om det idag finns tillräckliga fasadmaterial och andra byggtekniska åtgärder för att hålla nere bullret till acceptabla ljudnivåer. Byggtekniska åtgärder görs vid källan i tillsynen och på nya bostadsfasader i plan- och bygglovsärenden. Detta innebär att problematiken blir olika när ny bebyggelse planeras intill en bullrande kulturverksamhet än om en kulturverksamhet startar upp eller förändras på en plats. En bygglovshandläggare belyser:

”Boverket gjorde en utredning för länge sedan, som var rätt så krass; klarar man inte bullerkraven får man inte bygglov.”

Byggteknik finns idag för att göra väldigt rigida fasadåtgärder som kan dämpa de flesta former av buller, men från kulturverksamheter måste särskild anpassning ske i många fall på grund av ljudens våglängd och egenskaper. Från musikklubbar kan både högfrekvent och lågfrekvent ljud uppkomma, där högfrekvent är förhållandevis lätt att dämpa medan lågfrekvent ljud exempelvis är svårare att dämpa än trafikbuller. Stomljud från styrketräning med frivikter är ett annat exempel som kan vara mycket svårdämpat, men möjligt vid ätt beaktanden och lokalisering. För att byggtekniska lösningar ska kunna tillämpas måste en korrekt ljudbild vara känd innan beslut fattas!

Det framkom på workshopen att den största problematiken sannolikt inte ligger i ny anpassad bebyggelse, utan i äldre bebyggelse där varken bostäder eller verksamhetslokaler är anpassade för att samexistera ljudmässigt. I en del fall där ljudet uppstår utomhus är byggtekniska åtgärder vid källan ytterst begränsade, exempelvis från uteserveringar och fotbollsplaner.

Ett exempel på dåligt anpassade verksamhetslokaler är den i Folkets Park där Cuba Café tidigare låg. Verksamheten utomhus var begränsad till rökrutor, men då ventilationen för byggnaden var undermålig öppnades fönster upp när klubben var aktiv vilket medförde en ljudspridning från musiken som var orimlig och gav upphov till buller.

KB – Kulturbolaget i Malmö. Bild: Wikipedia

”Boverket gjorde en utredning för länge sedan, som var rätt så krass; klarar man inte bullerkraven får man inte bygglov.”

7. Medborgarnas acceptans

Bild: Solskermningsgruppen.no

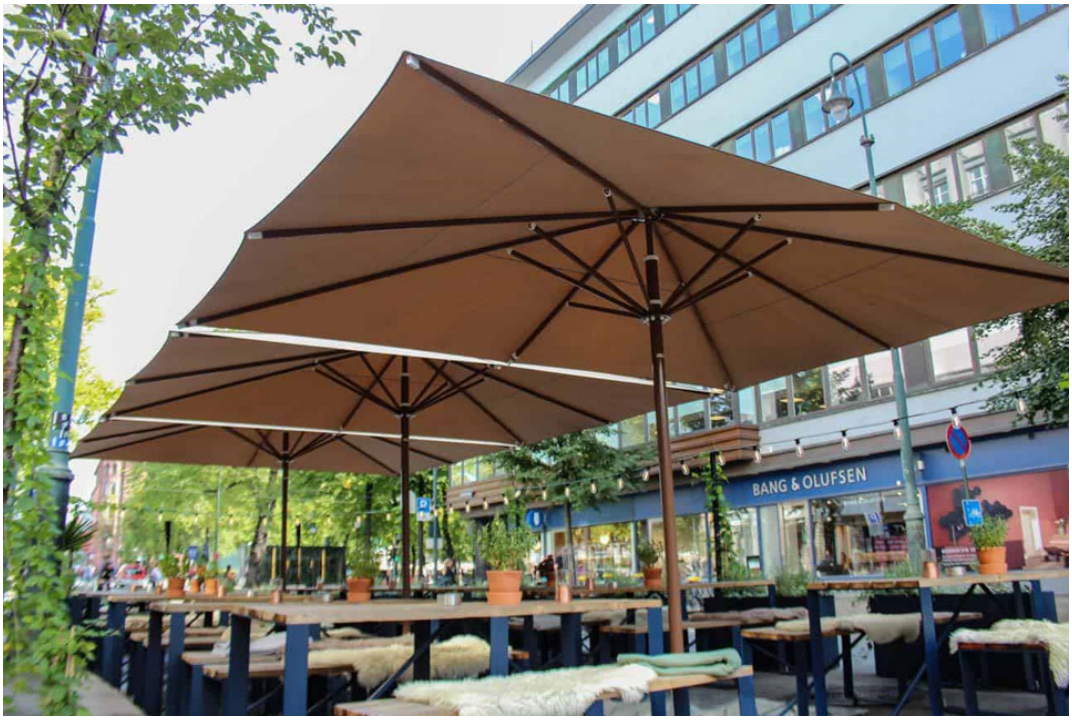

"Det är blandningen mellan person och stad som är utmanande, medborgarna gillar inte staden som planeras". Vem planeras staden för? Är det för mig? Vilka kommunala tjänstemän är det egentligen som sätter direktiven?

Även om det inte är klagomål som är styrande för hur en bullerolägenhet ska bedömas, så får klagomål ändå stor påverkan på Malmö stads processer och på hur välfungerande den blandade stadsbebyggelsen blir. Klagomål är ofta initierande till om en bullerolägenhet behöver utredas och åtgärdas. Klagomål leder även i många fall till att en fastighetsägare själv vidtar åtgärder mot en verksamhet, exempelvis genom att avsluta hyreskontrakt med en restaurang eller pub.

Så hur kommer det sig att den blandade staden ger upphov till så mycket känslor hos medborgarna?

Den främsta anledningen är sannolikt att bilden av staden är tudelad. Städer har alltid bullrat, och riskerna och olägenheterna med detta kan vara allmänt accepterat av många, då ljud ses som en naturlig del av en förtätad storstad som vill vara levande och pulserande. Men när stadsplaneringen kryper in i det egna kvarteret eller på den egna bakgården där förväntningarna istället finns på en lugn och tyst boendemiljö tar individens enskilda intresse för detta istället överhand. I workshopen framkom:

*"Det är blandningen mellan **person** och som är utmanande, medborgarna gillar inte staden som planeras". Vem planeras staden för? Är det för mig? Vilka kommunala tjänstemän är det egentligen som sätter direktiven?*

Det är förväntningarna som påverkar upplevelsen av olägenhet och därmed hur benägna folk är att klaga. Det är därför nyinflyttade i nya hus kan klaga på Lilla torg även om de som redan bor i området inte klagar. Förväntningarna hos individen kan här i många fall vara skilda från den som stadsplaneringen har och som lagstiftningen begränsar, exempelvis huruvida det kan förväntas vara tyst utomhus i en förtätad storstad. Lagstiftningen ger inte alltid rätt till dämpande ljudnivåer vid en balkong, eller till så tysta utemiljöer att det är lämpligt att öppna upp fönster.

"När man förklarar TROMPEN för näringslivet fungerar det fint så länge det inte handlar om Västra Hamnen, då blir det mycket känslomässiga ställningstaganden"

En andra aspekt är att medborgarna är mer medvetna om sina rättigheter och möjligheter att klaga. Utöver den ökade medvetenheten om hälsa i samhället finns det mycket pengar på spel i fastigheter, och utbildande människor kan ofta ha resurserna och orken att klaga och driva processer.

"När man förklarar TROMPEN för näringslivet fungerar det fint så länge det inte handlar om Västra hamnen, då blir det mycket känslomässiga ställningstaganden"

För det tredje har förändringarna i samhället med förtätning och ett större antal människor på samma plats rent logiskt gjort att fler medborgare utsätts för buller och att fler därmed kan störas. Detta tillsammans med ny forskning och nationella vägledningar har gjort att både tillsynsmyndigheter och prövningsmyndigheter har blivit mer medvetna om buller och hälsa, och kunnat fokusera på det i myndighetsarbetet på annat sätt än tidigare.

8. Organisatoriskt i Malmö Stad

Bullerproblematik skjuts nedåt i organisationen

På vilken organisationsnivå behöver bullerproblematiken beaktas? Det är vanligt att bullerproblematik skjuts nedåt i organisationen och i ärendehanteringen. Först till bygglovsprocessen, men också hela vägen till tillsynsskedet. Kraven på att vissa enskilda handläggare ska lösa problemet i slutskedet kan bli orimliga, hur ska en enskild handläggare kunna stänga ner en verksamhet, eller neka bygglov om påtryckningarna i organisationerna och i politiken är att bullerproblemen får tålas.

Att kommunicera om och med en verksamhet

Vid nyetablering intill en nöjesverksamhet som påverkar omgivningen med buller är det viktigt att verksamheterna identifieras och att dess konkreta påverkan på bebyggelsen beskrivs. Först då kan frågan hanteras i planärendet. Både stadsbyggnadskontoret och miljöförvaltningen kan behöva bli bättre på att identifiera sådana verksamheter och kommunicera med varandra när det finns en misstänkt bullerkonflikt. Genom att rätt utredningar görs och att det därefter sker en konsekvensbeskrivning av hur en verksamhet kan påverkas av ny bebyggelse, kan också kommunikationen med verksamheten i samrådsskedet ske på ett bra sätt, och de får möjlighet att hävda sina intressen innan det är för sent.

Att förutspå problematik

På workshopen uppkom frågan om vilken rätt olika nöjesverksamheter har att störa omgivningen, hur naturlig del av deras verksamhet är det att det uppkommer buller? Och hur kommunicerar vi då verksamhetens bullerpåverkan? I ett bygglovsärende kan inte beslut fattas på ett antal olika scenarier om hur en verksamhet kan tänkas störa omgivningen, utan det måste baseras på faktiska ljudnivåer när verksamheten bedrivs i normal drift. Om en verksamhet missköter sig så att det uppkommer buller så är det en tillsynsfråga, och inte en stadsplaneringsfråga. Men vad som är misskötsamhet och ej kan bli svårdefinierat när en verksamhet påverkar omgivningen, exempelvis är ljud från uteserveringar eller från visselpipor på fotbollsplaner en naturlig del av verksamheter som är allmänt accepterade av samhället. Samtidigt kan det finnas andra förutsättningar där det omvända gäller och där det ska kunna förutsättas att verksamheten är tillräckligt tyst för att vara verksam, det får exempelvis inte spelas hög musik utomhus om det stör omgivningen.

Tidig planering?

Under mötena diskuterades hur staden historiskt har varit uppbyggd kring idrottsanläggningar, nöjesstråk och liknande i det som förut kallades ABC-staden. Geografiska kluster av handelsområden, centrumkvarter, skolområden och idrottsanläggningar gjorde sannolikt att färre boenden utsattes för buller kvälls- och nattetid, och att potentiella bullerstörningar uppfattades som en naturlig del vid dessa platser. Själva syftet med blandstaden är att många av dessa funktioner ska blandas in i bostadsbebyggelse och att de ska finnas nära, vilket skapar bättre förutsättningar för att i alla kvarter kunna få möjlighet till en värdefull fritid och levande och trygga gaturum.

I nuvarande övergripande strategier finns inga uppdelningar där fritids och nöjesverksamheter klustras geografiskt, utan de är en del av blandstadsområden eller ligger tätt intill. Vid workshopen framkom synpunkter på att kluster eller zoner för fritidsverksamheter kanske borde skapas vid översiktsplanering och planprogram för att i större utsträckning skapa zoner där bullrande verksamheter fick mer utrymme. Stadsbyggnadskontoret lyfter att det inte är möjligt eller lämpligt att med översiktsplanering dela upp kluster eller zoner utifrån potentiell bullerstörning. Det går inte att utgå från att mindre verksamheter tvunget ska vara bullrande och orsaka olägenheter, de har inte heller rätt att störa omgivningen i för stor grad under exempelvis natten, utan det bör i många fall vara möjligt att integrera sådana verksamheter med bullerdämpande åtgärder och andra lösningar i detaljplanering och bygglov.

I detaljplaneskede finns möjlighet att identifiera bullrande kulturverksamheter och förebygga en målkonflikt genom bullerdämpning vid källan eller med barriärer. Barriärer kan både vara bullervallar och zonering med annan bebyggelse. Men en stad med barriärer skapar inte den sammanbyggda integrerade stad som vi önskar. En av deltagarna utryckte:

”Barriärer mellan krog- och restaurangliv och bostäder ger inte den bild vi vill ha av den blandade staden. Barriärer kan skapa otrygghet. Exempelvis om dessa verksamheter måste lokaliseras i anslutning till industriområden eller liknande”.

”Barriärer mellan krog- och restaurangliv och bostäder ger inte den bild vi vill ha av den blandade staden. Barriärer kan skapa otrygghet. Exempelvis om dessa verksamheter måste lokaliseras i anslutning till industriområden eller liknande”.

Andra perspektiv och politiska inspel

Blandstaden ger upphov till många fördelar, men också konsekvenser. Vid workshopen framkom flera perspektiv som i mångt och mycket handlar om politiska ställningstaganden. Vilken plats ska idrottsverksamhet, restaurangliv, klubbliv och annan typ av bullrande verksamhet ha i staden? Passar de in i blandstaden eller hade de varit mer lämpade i andra stadsplaneringszoner, eller i vissa fall rent av i andra mindre täta orter när infrastrukturen ändå byggs ut?

Ekonomiska intressen och näringsliv

Restaurang och nöjesliv är en viktig del av näringslivet i Malmö. I de fall nöjesverksamheter leder till olägenheter är begränsning av öppettider för att stävja buller inte lämpligt ur ett näringslivsperspektiv. Det är väldigt tuff konkurrens i branschen och verksamheterna kommer ha väldigt svårt att klara sådana krav. Folket vill generellt ha restauranger i en blandad stad och vill att dessa ska ha långa öppettider. Detta är en del av Malmös attraktivitet.

Det framkom att verksamhetsstråk som exempelvis gågatan kan vara mer stimulerande för näringslivet i staden än de enstaka verksamhetslokaler som placeras i bottenvåningar i blandad bebyggelse, näringslivskontoret ser en trend i att dessa lokaliseringar ofta inte har gett tillräcklig lönsamhet för butiker. Nöjesstråk som Lilla torg eller andra långgatan i Göteborg ger tydliga förutsättningar nöjesliv att etablera sig.

Kriminalitet och trygghet

Tillgången till restaurang och nöjesverksamheter skapar också folkliv och levande gator och torg. Detta i sig är trygghetsskapande i en stad där trygghet blivit en mer och mer aktualiserad fråga, det hade ökat tryggheten och lyft vissa stadsdelar om det fanns mer verksamheter för fritid, idrott och nöjen.

Idrottsverksamhet och folkhälsa – Möte med fritidsförvaltningen

Föreningsliv och folkhälsa

En av de bärande tankarna kring en meningsfull fritid är möjligheten att vara fysiskt aktiv för att stimulera till rörelse hela livet. I ett folkhälsoperspektiv har just den fysiska aktiviteten en av de starkaste kopplingarna till god hälsa, både upplevd och faktisk. Särskilt i ett samhälle där t ex stillasittande, datorisering och passiva transporter ökar är detta viktiga och prioriterade perspektiv att beakta.

Det är en politisk ambition i Malmö att alla ska ha en möjlighet till en meningsfull fritid. Begreppet meningsfull ligger så att säga i betraktarens ögon, varför fritidsnämndens ambition är att se till att utbudet av fritidsaktiviteter i Malmö är brett och varierat, och samtidigt öppet och tillgängligt för många. Utifrån det synsättet bör en mångfald av fritidsverksamheter stimuleras i staden, där vissa kan vara mer störande för omgivningen än andra.

Målkonflikter mellan ytor för fysisk aktivitet och annan bebyggelse uppenbarar sig mer och mer i den förtätade staden, främst genom att ytor för ny fritidsverksamhet kan begränsas, men även när befintliga verksamheter hotas av begränsningar på grund av hur de bullrar mot ny bostadsbebyggelse. Exemplet i detta dokument om fotbollsplanerna i Nacka kommun illustrerar detta tydligt, och i Malmö finns det flera exempel på hur fritidsverksamheter behövt begränsa sina öppettider.

Den 2 november 2016 beslutade kommunfullmäktige om en plan för samhällsservicens markbehov i Malmö (PLASMA), där fritids- och idrottsverksamheternas behov att finnas i den framtida blandstaden illustreras. En av de viktigare lösningarna för att tillgodose behovet av ytor för fritidsverksamhet är bättre samnyttjande av lokaler och mark. Vid just samnyttjande av ytor intill bostadsbebyggelse blir bullerproblematiken ännu mer tydlig, och kommer i större utsträckning att behöva adresseras i tidiga skeden i stadsutveckling samt i strategiska samtal av vilka stadsfunktioner som är kombinerbara i blandstaden. I det fortsatta arbetet kan förhoppningsvis inspiration och perspektiv hämtas från bilaga 1 till detta dokument.

Bild: TV4.se

9. Vad har vi för manöverutrymme? Bör vi ändra spelreglerna?

Det går att fundera över om gällande lagstiftning för buller från kultur, idrotts- och nöjesverksamheter är anpassade för den förtätade storstaden. Lagstiftningen i det här fallet baseras på praxis som i sin tur baseras på nationella vägledningar som gäller för hela landet. Bör de vägledningar som finns utvecklas eller storstadsanpassas för att vara mer hanterbara i en förtätad stad?

Om det systematiskt uppmärksammas att de nationella riktvärdena för inomhusnivåer inte klaras, bör både lokal och nationell politik tillsammans med myndigheter och forskning ta ställning till om andra avvägningar behöver göras i lagstiftningen för att folkhälsan ska bli hållbar i den förtätade storstaden. Från ett hälsoperspektiv är både sömn och vila i bostaden såväl som ett aktivt nöjes och idrottsliv jätteviktiga, och dessa kommer sannolikt i större utsträckning ställas mot varandra.

Samtidigt går det från det som beskrivits i detta projekt också dra slutsatser att det med nuvarande riktvärden i många fall är möjligt att kombinera förtätning med viss mängd av kulturbuller, så länge fokus blir på inomhusnivåer och rätt byggtekniska åtgärder vidtas vid källan eller vid nybyggnation för att upprätthålla denna. Det kommer att kosta mer för både verksamheter och exploatörer att upprätthålla folkhälsomyndighetens riktvärden i den förtätade storstaden, en kostnad som behöver tas för en god folkhälsa och för att bespara dyra sjukvårdskostnader för samhället.

10. Avslutande reflektioner

Kulturbuller i staden var det sista temat för Malmö stad i projektet Stadsutvecklingszoner. Temat initierades av miljöförvaltningen, som varit aktiva i hela projektet. Frågan uppstod vid diskussion kring ett stort antal ökat tillsynsärenden, som kommer från just upplevd problematik när den täta stadens funktioner skall finnas ”överallt” – men gärna just inte där ”jag bor”. Kan en bättre tidig planering mota bort ett antal sådana ärenden? Är det ens möjligt? Det var frågorna som ledde fram till de arbetsmöten, diskussioner och nu temarapporten. I de efterföljande bilagorna har det prövats att separera de olika planerings – och beslutsnivåerna, och se om hur olika frågor kan eller inte kan hanteras i tidigare skeden.

Den täta staden blir allt mer komplex att hantera – bostäder och olika samhälls – och kulturfunktioner skall samsas allt mer sida om sida – men vart går gränsen för vad man ”får tåla”? I bullernivåer, ljud från uteserveringar, spotlight på kvällarna från idrottsplatser? Exemplen är många, och klagomålen inte alltid konsekventa. Grannar tycker olika, agerar olika och har med största sannolikhet olika förutsättningar att byta boende om man anser sig störd.

Det är också kring dessa intressekonflikter, reella målkonflikter, som Stadsutvecklingszoner prövat hantera och ”klä av” genom olika case och praktiska exempel. Det har också visat sig att målkonflikter i stadsutveckling sällan är rationella, utan ofta intresse -och ibland känslomässigt styrda. Målkonflikter och ambitioner om stadens utformning och innehåll måste hanteras i starka kontexter som handlar om ekonomi, politik och till viss del juridik.

Men en sak är nog de allra flesta överens om – alla vill leva i en trygg, inkluderande och levande stad.

Bilaga 1 – Problemavgränsningar och lösningsförslag - Vilken process äger problemet och behöver hantera det?

En viktig del för att hantera målkonflikterna med buller från nöjes- och fritidsverksamheter är att identifiera i vilket forum/process målkonflikten/bullerstörningen skulle behöva lösas.

Inom projektet har workshops hållits för att försöka avgränsa och fördela problematiken i lämpliga processer.

Följande processer identifierades:

A. Tillsynsskede (MB+PBL)
B. Bygglovsskede (inklusive byggtekniska åtgärder på byggnad)
C. Detaljplaneskede (inkluderar till viss del barriärer, lokalisering, utformning av byggnader)
D. Tidiga skeden -> ÖP, FÖP, Planprogram
E. Politiska/strategiska ställningstaganden -> strategier i ÖP, politiska ställningstaganden om näringsliv, hälsa, blandstad. Vad som är ortsvanlighet?
F. Övriga kommunala åtgärder (exempelvis olika strategiska projekt, kommunikationsmedel, informationsmöjligheter, åtgärdsprogram buller?)
G. Lagstiftning (behövs ändringar eller förtydliganden av praxis)
H. Andra myndighetsprocesser -> exempelvis tillståndsprövning för servering av alkohol

1. LJUD FRÅN RESTAURANGER OCH CAFEER.

Beskrivning: lugnare uteserveringar, ljud inom byggnad, mestadels dagtid eller stängning vid 22.

Process A (tillsynskede)

Allmänt sorl från lugnare cafeer och restauranger bedöms inte vara störande ljud i gaturummet och den blandade staden. På workshopen framgick att det snarare är önskvärt ljud från majoriteten av medborgarna då det får staden levande.

Miljöförvaltningen får sällan in klagomål på allmänt sorl. Om orimligt/onormalt buller uppkommer från cafe och restaurangverksamhet och det blir tillräckligt störande för omgivningen kan det hanteras i miljötillsynen genom mindre begränsningar av verksamheterna. Exempelvis om det sker högljudd avfallshantering tidiga morgnar eller det spelas hög musik.

Ljud från enstaka lägenheter direkt ovanför restauranger i samma byggnad kan dock leda till befogade bullerklagomål, men är svårt att lösa i tillsyn på ett konstruktivt sätt. Mest risk vid restauranger i äldre byggnader. Problemet bedöms vara begränsat.

Process B (bygglovsskede)

Bebyggelse med restauranger/cafeer i bottenvåningen behöver konstrueras för att minska olägenheter på 2:a och 3:e våningen. Bullerdämpning, ventilation för att minska restaurang-os etc. Detta bör vara möjligt byggtekniskt vid ny bebyggelse. Om inte så kanske det kan finnas buffertzoner mellan restaurangen och grannlägenheter i samma byggnad, exempelvis ett kontor eller en butik.

Process C (Detaljplaneskede)

Ljud från restaurang och cafeeverksamhet behöver inte uppmärksammas i detaljplaneskede -> Allmänt sorl accepteras i gaturummet i den blandade staden.

Sorl från uteserveringar kommer oftast att döljas av trafikbuller och annat brus när verksamheterna placeras i gaturummet. För många nybyggda områden byggs bostäder med tyst sida vända mot innergården och då bedöms störningsnivån från verksamheter i gaturummet vara låg. Det förekommer dock även att uteserveringar förläggs till innergårdar (se exempelvis restaurangen Dubbel-Dubbel vid fastigheten Källan 10). Extra stor försiktighet behöver tas i dessa ärenden då risken för störning är större vid dessa verksamheter.

Process D (ÖP,FÖP,planprogram)

Ljud från restaurang och cafeeverksamhet behöver inte uppmärksammas i tidiga skeden -> Allmänt sorl accepteras i gaturummet i den blandade staden

Process E (politik, policys,strategier)

Bör ÖP eller KF ta ställning till att sorl får accepteras och är önskvärt i Malmö stad?

Process F (Övriga kommunala åtgärder och projekt)

Finns det behov av utbildningsinsatser från exempelvis akustikkonsult eller någon med god insyn av att bygga restauranger

för att visa på byggtekniska möjligheter som kan implementeras i bygglovsskede?

Process G (lagstiftning)

Lagstiftningen bedöms ej vara problem för denna form av ljud. Folkhälsomyndighetens riktlinjer för inomhusbuller gäller, och de är relevanta och tillämpbara i detta fall. Riktvärden för buller utomhus vid fasad finns inte för den här typen av ljud.

Process H (andra myndighetsprocesser -> exempelvis tillståndsprocess för alkoholservering)

Det finns en kommunikationskanal mellan tillståndsmyndigheten(alkohol) och miljöförvaltningen där informationsblad kan lämnas till verksamhetsutövare som beskriver deras skyldigheter att välja rätt lokaler för att inte störningarna ska bli så stora så att de tvingas att stänga..

2. LJUD FRÅN MUSIKKLUBBAR/BARER

Beskrivning: musikklubbar, konsertlokaler, barer och pubar

Process A (tillsynskede)

Musik från direkta nattklubbar och konsertlokaler bedöms inte behöva störa boenden i omkringliggande byggnader om rätt lokaler och försiktighetsåtgärder vidtagits av verksamhetsutövaren så att ljudet kapslas in inomhus och inget nämnvärt ljud släpps ut i gaturummet, se exempel KB. Miljöförvaltningen får väldigt lite klagomål på nattklubbar, om störning skulle uppstå bedöms det kunna hanteras i miljötillsyn, ansvaret för målkonflikten bostad/musikklubb bedöms kunna läggas på verksamhetsutövarna. Av förklarliga skäl måste rätt byggnad väljas för klubben, inte lämpligt med grannar precis ovanför.

Barer med uteserveringar där musik och allmänt ”stökigt” ljud nattetid är önskvärt från verksamheterna är mer svårhanterligt i miljötillsyn om inte verksamheterna ska tvingas stänga ner eller begränsa öppetider. Exempelvis Lilla torg, high court. Den typen av verksamheter bör hanteras i andra forum genom lämpliga lokaliseringar. Det är centralt att förstå att enbart utredningskostnaderna i ett bullerärende kan få den här typen av verksamheter att begränsas eller upphöra, miljöförvaltningen har dock skyldighet att ålägga verksamheterna att bekosta utredningarna om det finns ett klagomål på en störning som misstänks vara befogad i miljöbalkens mening.

Det är inte ovanligt med hot mot närboende som klagar på denna typ av verksamhet. Eventuellt bör kontroll av bullerstörning till närboende vara den del av miljöförvaltningens uppsökande verksamhet så att kontroller sker även om boende inte initierar ett ärende.

Process B (bygglovsskede)

Svårhanterligt att lösa målkonflikter med stökigt ljud från barer i bygglovsskede, rör mer ljud utomhus.

De bullerstörningar som upplevdes från Cuba Café uppkom delvis på grund av otillräcklig ventilation i lokalen, varvid verksamheten öppnade upp dörrar för att öka luftomsättningen i lokalen. Denna bullerstörning hade kunnat undvikas om det i bygglov/bygganmälan ställts krav på en ventilationsanläggning med större kapacitet.

Process C (Detaljplaneskede)

Förhållandevis svårhanterligt i planskede vid kombination mellan barer och bostäder eller annat boende(hotell,), ej säkert att barer med tydlig festinriktning (utomhus sommartid) kan ingå i blandstad där det finns nära avstånd till bostäder. Däremot är det enklare att kombinera barer med annan blandstad som skolverksamhet, kontor, handel etc. Även kombinerbart med trafikbuller.

Om enstaka bostäder lokaliseras med bullerutsatt sida mot uteserveringar och det finns genomgående lägenheter med en sluten tyst sida kanske en etablering är möjlig i enstaka fall med kraftig isolering i fasad, men då behöver det säkerställas genom bullerutredning av verksamhetsbullret i planärendet, och inomhusnivåerna behöver redovisas. Tyst sida behöver då bevakas. Ju tätare det blir runt baren ju sannolikare blir det att någon klagar och att ett tillsynsärende med utredning blir nödvändig.

Process D (ÖP,FÖP,planprogram)

Kan ytterligare planbeteckningar införas för att underlätta särskilda zoner med barer/nattklubbar, barriärer och/eller enstaka bostadsbyggnader som är särskilt anpassade för musikverksamheten?

Process E (politik, policys,strategier)

Det kan vara lämpligt att införa särskilda ljudzoner i staden där bullrande verksamheter har något mer företräde än bostäder. Exempelvis längs gågatan, lilla torg, runt möllevången och

vid eventuella nya platser. Ljudet ej lika störande i verksamhetsområden och industriområden, kan och vill staden att klubbverksamhet möjliggörs i sådana gränsområden? Exempelvis vid Sofielund eller mellan Nyhamnen och industrihamnen. Trygghets- och säkerhetsfrågan behöver i så fall hanteras. Ej lämpligt vid verksamheter med höga industriolycksrisker.

Process F (övriga kommunala åtgärder och projekt)

Inga förslag

Process G (lagstiftning)

Musikljud kan ha olika frekvenser vilket kan försvåra tillämpningen av lagstiftningen. Myndigheters arbete med lågfrekvent buller behöver öka. Behövs mer vägledning eller tydliggörande i lagstiftningen?

Kanske borde verksamheter som uttalat vill ha buller utomhus vara anmälningspliktiga enligt miljölagstiftningen? Exempelvis barer eller festlokaler som delvis vill drivas utomhus nattetid.

Process H (andra myndighetsprocesser -> exempelvis tillståndsprocess för alkoholservering)

Det finns en kommunikationskanal mellan tillståndsmyndigheten(alkohol) och miljöförvaltningen där informationsblad kan lämnas till verksamhetsutövare som beskriver deras skyldigheter att välja rätt lokaler för att inte störningarna ska bli så stora så att de tvingas att stänga. För barer med uteserveringar är det svårt med försiktighetsåtgärder som inte allvarligt begränsar deras affärskoncept.

Även om det juridiska ansvaret för bullret ligger på verksamheterna, är det osannolikt att Malmö stad politiskt vill lägga hela detta ansvar på verksamheterna, finns risk att staden inte blir så levande som är önskvärt.

3. LJUD FRÅN FÖRSKOLOR OCH SKOLVERKSAMHET

Process A (tillsynskede)

Miljöförvaltningen bedömer att de störningar som kan uppstå från skolgårdar, förskolor och lekplatser kan hanteras i miljötillsynen genom begränsningar av verksamheterna, och inte behöver beaktas i PBL-processen. Möjligheterna till samnyttjande av dessa ytor, exempelvis basketplaner kan dock försvåras med de krav som görs i miljötillsynen, då det i många fall kan handla om begränsad tillgång till ytorna kvälls- och nattetid.

Process B (bygglovsskede)

Inga förslag

Process C (Detaljplaneskede)

Förskoleverksamhet inte optimalt att lokalisera på innergårdar.

Process D (ÖP,FÖP,planprogram)

Särskilda zoner för bullrande verksamheter kan även gynna lokalisering av basketplaner, skateboardramper och liknande bullrig verksamhet.

Process E (politik, policys,strategier)

Bör ÖP eller KF ta ställning till att barnskrik får accepteras och är önskvärt i Malmö stad?

Process F (Övriga kommunala åtgärder och projekt)

Samverkan sker med skolförvaltningarna inför uppstart av nya skolverksamheter. Där kan bullerstörande lekytor diskuteras.

Process G (lagstiftning)

Inga synpunkter

Process H (andra myndighetsprocesser -> exempelvis tillståndsprocess för alkoholservering)

Inga synpunkter

4. GYM

Process A (tillsynskede)

Miljöförvaltningen bedömer att de störningar som kan uppstå från gym är rimligt att hantera i miljötillsynen genom begränsningar av verksamheterna. Ansvaret kommer att läggas på verksamhetsutövarna (gymverksamheterna) att säkerställa att de har rätt lokaler för sina verksamheter så att de inte stör omgivningarna. Om gymmen har särskilt störande ljud eller är verksamma nattetid är det inte självklart att de kan tillåtas i en byggnad med bostadsbebyggelse. Gymverksamhet kan dock med fördel förflyttas till kontorslokaler och andra byggnader där ljud inom byggnaden inte är lika störande.

Process B (bygglovsskede)

Det kan vara väldigt svårt att ta hänsyn till gymverksmahet i bygglovsskede då det inte alltid är förutbestämty vad lokalerna ska användas till, vilken omfattning framtida verksamheter kommer att ha och då det även kan vara osäkert hur mycket buller som kommer att uppstå.

Miljöförvaltningen rekommenderar att gym inte förläggs i bostadshus i annat än lokaler i markplan, och motsätter sig att

gym placeras i lokaler ovanför bostäder. Anledningen till detta är att det är extremt svårt byggtekniskt att uppnå tillräckligt stomljudsisolering, vilket medför att målkonflikter blir oundvikliga och ej kommer att kunna lösas på ett tillfredsställande sätt.

Process C (Detaljplaneskede)

Ingen hänsyn bedöms nödvändig i DP-skede.

Process D (ÖP,FÖP,planprogram)

Ingen hänsyn bedöms nödvändig i detta skede.

Process E (politik, policys,strategier)

Inga särskilda ställningstaganden bedöms nödvändiga.

Process F (Övriga kommunala åtgärder och projekt)

Kommunikationinsatser skulle kunna göras mot de gymkedjor som finns i staden för att uppmärksamma dom på vilka begränsningar deras verksamheter kan få om de inte är lokaliserade i rätt lokaler som är anpassade för verksamheten. Beroende på hur angelägen frågan är för branschen skulle en akustikkonsult kunna kontaktas för en anpassad utbildning av verksamhetsutövarna.

Process G (lagstiftning)

Folkhälsomyndighetens riktlinjer gäller och är lämpliga att tillämpa. Störningar från stomljud kan vara svårare att konkretisera störningsnivån på?

Process H (andra myndighetsprocesser -> exempelvis tillståndsprocess för alkoholservering)

Inga synpunkter

Bilaga 2 – Andra exempel på potentiella fritidsverksamheter med buller i den förtätade blandstaden

SKJUTBANOR- OCH MOTORBANOR

Lösningsförslag avseende skjutbanor- och motorbanor

Process A (tillsynskede)

Problemet bedöms vara begränsat eftersom få verksamheter finns i staden. En eventuell målkonflikt mellan motorbanan och nya bostäder kommer sannolikt inte att kunna lösas i miljötillsynen genom annat än begränsning av verksamhetstider etc. Kostsamma bullervallar kan eventuellt få effekt på skjutbanor.

Process B (bygglovsskede)

Ingen hänsyn bedöms nödvändig i BL-skede mer än att ny bebyggelse inom x hundra meter behöver bullerdämpas med god modern standard.

Process C (Detaljplaneskede)

Ljud från verksamheterna behöver utredas vid planerna med bostadsbebyggelse som närmar sig anläggningarna i Kvarnby/Jägersro. Verksamheterna måste få möjlighet att kommunicera sina enskilda intressen i samråd till planarbetet.

Process D (ÖP,FÖP,planprogram)

Vid stadsutveckling av Kvarnby/Jägersro behöver verksamheternas störningszon beaktas och staden kan behöva ta ställning till hur tungt deras enskilda intresse väger mot bostadsbyggande i dessa områden. Störningszonen från verksamheten kan fastställas genom naturvårdsverkets vägledning för buller från skjutbanor och motorbanor. En eventuell målkonflikt med dessa verksamheter löses bäst i tidiga skeden innan detaljplanering.

Process E (politik, policys,strategier)

Inga särskilda ställningstaganden bedöms nödvändiga.

Process F (Övriga kommunala åtgärder och projekt)

Inga synpunkter

Process G (lagstiftning)

Boverket har ingen vägledning för den här typen av verksamhet. Naturvårdsverkets vägledningar om buller från skjutbanor och motorbanor bör tillämpas. Det kan vara problematiskt att

kompensationsåtgärder som finns iför zon B i Boverkets vägledning för industribuller inte omfattar den här typen av ljud.

Process H (andra myndighetsprocesser -> exempelvis tillståndsprocess för alkoholservering)
Inga synpunkter

KYRKKLOCKOR OCH MINARETER
Tillsynsärende med störande kyrkklockor
Boende klagade på störande buller från kyrkas klockringning. Miljönämnden beslutade att det inte var en olägenhet för människors hälsa enligt miljöbalken. Hävdade att det var en traditionell företeelse som man som boende i närheten av en kyrka får räkna med. Beslutet överklagades till länsstyrelsen som beslutade att kyrkan fick vidta bullerdämpande åtgärder samt förbjöd ringning kl 7 på morgonen då det inte var en tillfällig störning. Länsstyrelsens beslut överklagades av kyrkan med motiveringen "Klockringning från kyrkor är utan tvekan en del av vårt nationella kulturarv och dessutom "allmänvanlig" i den mening som avses inom miljörätten. I centrum av en gammal kyrkby måste klockringning dessutom betecknas som "ortsvanlig", vilket bl.a. betyder att den som väljer att bosätta sig på en sådan plats i större utsträckning än eljest måste tolerera den ljudstörning som klockringning kan uppfattas som."

I ett annat rättsfall i Malmö hade miljönämnden beslutat att kyrkan skulle vidta åtgärder för att sänka bullernivåerna. Kyrkan överklagade och länsstyrelsen upphävde vårt beslut med motiveringen "För att en störning ska betraktas som en olägenhet krävs således att den är av någon betydenhet och inte av helt tillfällig natur samt att den kan vara skadlig för en människas hälsotillstånd i antingen fysiskt eller psykiskt hänseende. Bedömningen av om en olägenhet föreligger ska utgå ifrån vad människor i allmänhet anser vara en olägenhet och kan inte enbart grundas på en enskild persons reaktion i det enskilda fallet (prop. 1997/98:45 del 2, sid. 15)."

Lösningsförslag avseende religiösa verksamheter
Process A (tillsynskede)
Problemet bedöms vara begränsat eftersom få verksamheter finns i staden och det finns väldigt få klagomål. Ljud från religiös verksamhet har inget särskilt företräde enligt miljöbalken och bedöms inte som ortsvanligt, utan behandlas som alla andra störningskällor. Miljöförvaltningen kan begränsa ljudet med tillsyn, och det är oklart hur begränsande det är för verksamheternas enskilda intresse.

Process B (bygglovsskede)
Ingen hänsyn bedöms nödvändig i BL-skede mer än att ny bebyggelse inom x hundra meter behöver bullerdämpas med god modern standard.

Process C (Detaljplaneskede)
Ljud från verksamheterna bör lämpligen beaktas vid planerad bostadsbebyggelse inom cirka 300 meter. Verksamheterna måste få möjlighet att kommunicera sina enskilda intressen i samråd till planarbetet om ny bostadsbebyggelse planeras inom 300 meter. Efter att verksamheterna har yttrat sig kan det tas ställning till om ljudet behöver utredas eller inte. Lämpligen kan syn på platsen också hjälpa till att avgöra frågan innan en utredning skulle aktualiseras.

Process D (ÖP,FÖP,planprogram)
Inga åtgärder bedöms nödvändiga

Process E (politik, policys,strategier)
Inga åtgärder bedöms nödvändiga

Process F (Övriga kommunala åtgärder och projekt)
Inga synpunkter

Process G (lagstiftning)
Vägledningarna bedöms vara tillräckliga i frågan. Även ordningslagen kan vara aktuell om det gäller högtalarljud.

Process H (andra myndighetsprocesser -> exempelvis tillståndsprocess för alkoholservering)
Inga synpunkter